WAT & HOE

STAD & STREEK

ONTDEK DE STAD EN DE MOOISTE PLEKJES IN DE OMGEVING

◉ Top 10 selectie & insider tips

Verrassende ◉ wandeltochten en autotochten

◉ Inclusief gedetailleerde kaarten en uitgebreide plattegronden

Duidelijke ◉ indeling op kleur

WAT & HOE

BALI

STAD & STREEK

Top 10 hoogtepunten & INCLUSIEF KAARTEN

1

2

3

4

5

6

7

8

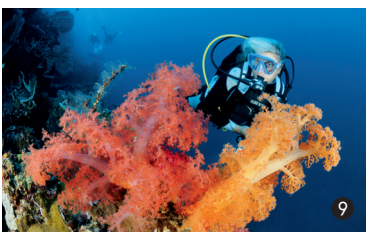
9

10

★★ Top 10

In deze top 10 vind je de belangrijkste bezienswaardigheden, van de absolute nummer 1 tot en met nummer 10.

❶ ★★ Ubud
Aan de rand van het hoogland in een exotisch landschap van rijstterrassen klopt het culturele hart van het eiland (blz. 74).

❷ ★★ Pura Tanah Lot
Voor velen de indrukwekkendste Bali-beleving: een door zee omgeven tempel, met op de achtergrond de ondergaande zon (blz. 44).

❸ ★★ Gunung Batur & Danau Batur
Een van de mooiste vulkaanlandschappen ter wereld is het Baturmeer, waaruit een enorm grote krater oprijst (blz. 140).

❹ ★★ Pura Besakih
Het tempelcomplex Pura Besakih vormt met zijn circa 200 bouwwerken verdeeld over 30 terrassen het religieuze centrum van Bali en wordt de 'Moeder der Tempels' genoemd (blz. 106).

❺ ★★ Tirtagangga
Het uitzicht over rijstterrassen en de zee tot aan buureiland Lombok maakt van Tirtagangga een geweldig, Oscarwaardig filmdecor (blz. 112).

❻ ★★ Pura Luhur Uluwatu
Deze tempel hoog op de rotsen en de golven die 100 meter daaronder tegen de kust slaan, vormen samen een onvergetelijk panorama (blz. 46).

❼ ★★ Danau Bratan
Wie over dit in het regenwoud ingebedde, door vulkanen omringde bergmeer uitkijkt, begrijpt meteen waarom de Danau Bratan heilig is voor de Balinezen (blz. 145).

❽ ★★ Bangli
Dit voormalige koningsstadje herbergt een van de drie heiligste tempels van het eiland, betoverend mooi en onvergelijkbaar, midden in de weelderig groene natuur (blz. 79).

❾ ★★ Pulau Menjangan
De beste duikplek van Bali. Voor dit eiland, dat beschermd natuurgebied is, heb je zelfs op 40 meter diepte nog een heldere blik op een sprookjesachtige onderwaterwereld (blz. 166).

❿ ★★ Kuta, Legian & Seminyak
Zon, strand en plezier: de drie elementen waarvan iedereen droomt die naar Kuta reist. Kuta is misschien wel de turbulentste 'vakantiefabriek' van Zuidoost-Azië (blz. 49).

Kaarten

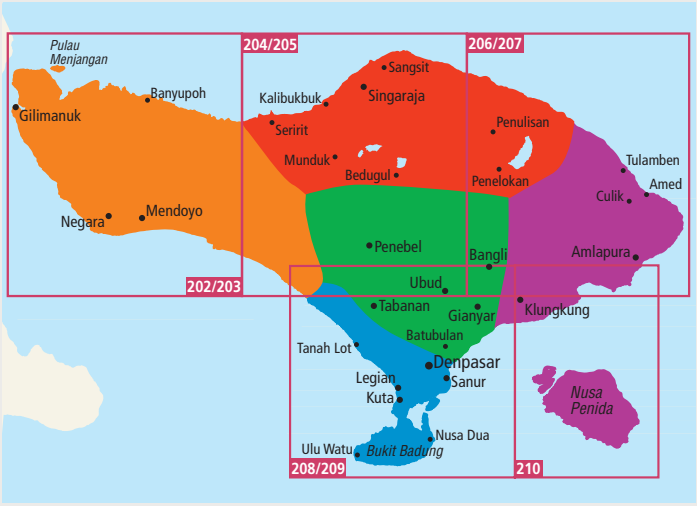

Legenda

- Snelweg
- Autoweg
- Hoofdweg
- Scundaire weg
- Weg in aanbouw / planning
- Onverharde rijweg
- Weg
- Voetpad
- Veerverbinding
- Provinciegrens
- Districtsgrens
- Nationaal park
- Luchthaven
- Haven
- Warmwaterbron, windsurfen
- Rif

- Balinese tempel
- Chinese tempel
- Boeddhistische tempel
- Museum
- Bezienswaardigheid
- Badstrand
- Busstation
- Golfbaan
- Waterval
- Grot
- Natuurpark
- Bergtop, hoogste punt

2 ★★ Top 10

11 Hoogtepunten

12 Verder ontdekken

1 : 250 000

0 5 10 km

0 2.5 5 mi

A
B
C
Tanjung Pasirputih
Teluk Kelor
Tanjung Bedak
9
Pulau Menjangan
Taman Nasional
40
Tanjung Batulicin
Gunung Prapat Agung
375 m
Teluk Gilimanuk
Teluk Terima
Tanjung Pulaki
Teluk Pegametan
Tanjung Sendang
Pejarakan
Sumberkerta
Banyu-wedang
Pemuteran
41
Labuhan Lalang
Makam Jayaprana
Sumber-klampok
Gilimanuk
Pura Bakungan
Cekik
Kantor Informasi Taman Nasional Bali Barat
Bali Barat
1178 m
Penginuman
Gunung Kelatakan
698 m
Gunung Sangiang
1004 m
Gunung Merbuk
1386 m
Klatakan
Gereja Santo Fransiskus
Belimbingsari
S. Melaya
S. Sangiang
1305 m
Pelasari Reservoir
Kelompok K
Sumber Sari
Pelasari
Nusasari
Ekasari
Warnasari
Melaya
Cangkup-kemuning
S. Daya
Pangkunglaten
Sarikuning
Manis Tutu
Air Barat
Berawan Tangi
Candi Kesumah
Tuwed
Banyubiru
Tanjung Pasir
Tukaddaya
Berangbang
Banyubiru
Kaliakah
Banjabater-baleagung
Rening
42
Negara
Yembrana
Baluk
Cupel
Loloan
Mertasari
Sangkaragung
Tegalbanteng
Budeng
Pengambengan Fishing Port
Taman Rekreasi
Perancak
Pura Ancak
Tanjung Pengambengan
Tanjung Perancak
Lemondang
Samudera Hindia
202

Even oriënteren

Het zuiden van Bali is met afstand het drukst bezochte deel van het eiland. Hier zijn schilderachtige baaien en de prachtigste stranden van Indonesië te vinden. Watersporters en nachtbrakers kennen hier geen grenzen. De goed verzorgde infrastructuur bij de diverse vakantiecentra garandeert een comfortabel verblijf.

Aan het begin van de jaren zeventig ontdekten backpackers uit westerse landen en surfers uit Australië de zuidkust van Bali. Enkele jaren later sprak de hele wereld over deze 'geheime tip'. Intussen komen er jaarlijks ruim 6 miljoen buitenlandse bezoekers naar het zuidelijke deel van Bali. Daarmee is dit tropische paradijs het populairste zwemeiland van heel Indonesië. En of ze er nu heengaan vanwege de golven, stranden of schitterende zonsondergangen, het uitzinnig bruisende nachtleven en de culinaire hoogtepunten, of de inwoners, hun tempels en de tropische warmte: iedereen is het erover eens dat het zuiden van Bali een uniek stukje aarde is.

Voor elk wat wils

Terwijl Kuta, samen met Legian en Seminyak, het hippe surf- en party-paradijs van het eiland vormt en vooroploopt wat betreft nachtleven en allround entertainment, presenteert Sanur zich als (all-inclusive-) vakantieoord voor een oudere clientèle die een rustige drie-eenheid van strand, cultuur en betaalbaar comfort zoekt. Nusa Dua daarentegen staat voor georganiseerd luxetoerisme, terwijl Jimbaran zich als een vreedzame maar erg dure strandoase presenteert die het heersende clichébeeld van Bali nog het dichtst benadert. Al deze vakantieoorden liggen op slechts korte afstand van eilandmetropool Denpasar. Wie de drukte van de vakantiecentra wil ontlopen, maakt een uitstapje naar de kliffen en zeetempels in het zuiden, waar je van de prachtigste zonsondergangen kunt genieten.

Top 10

❷ ★★ Pura Tanah Lot

❻ ★★ Pura Luhur Uluwatu

❿ ★★ Kuta, Legian, Seminyak

Hoogtepunten

⓫ Jimbaran

⓬ Bukit Badung

Verder ontdekken

⓭ Denpasar

⓮ Sanur

⓯ Nusa Dua

Geloof in het dagelijks leven

Volgens de Balinese religie, die Agama Hindu Dharma wordt genoemd, leven we in een dualistische wereld waarbij de macrokosmos (= universum) en microkosmos (= de mens) in een antagonistische verhouding tegenover elkaar staan. De mens leeft in een kosmos van tegenstellingen als hemel en aarde, berg en zee, leven en dood, goed en kwaad.

In deze syncretische religie zijn elementen uit het hindoeïsme, boeddhisme en een oeroud geloof in geesten met elkaar versmolten. Een van de stelregels is dat elke kracht zo sterk is als de tegengestelde kracht. De mens moet ernaar streven met zijn daden (*karma*) de wereldwet (*dharma*) recht te doen. *Dharma* bepaalt hoe de harmonie tussen de tegenstellingen te bereiken is. Het verklaart waarom de Balinezen niet alleen offers brengen aan goden, maar ook aan demonen. En omdat Bali enorm veel goden en demonen kent, wordt het alledaags leven van de Balinezen grotendeels bepaald door offerriten en ceremonieën.

Geloof is leven en leven is geloof

Het hele leven op Bali is doordrongen van religie. Zelfs in toeristische centra moet je op je hoede zijn dat je niet op offergaven gaat staan: uit bananenblad gevlochten mandjes met hoopjes rijst en vruchten die voor kamer- en huisdeuren, voor boetiekjes, restaurants en discotheken, bij bushaltes en op kruisingen worden neergezet. Wierookstokjes moeten het kwaad weren en het goede naar zich toe lokken. Bijna elk rijstveld en elke brug heeft een schrijn, elk gezin en elke boerderij heeft een eigen tempel en elk dorp telt er minstens drie (blz. 25). Het zal je dan ook niet verwonderen dat Bali wel 'Eiland van de tienduizend tempels' wordt genoemd.

Godentempels en hun assen

Balinese tempels (*pura*) zijn geen pompeuze bouwwerken met overdreven rijkelijk versierde zalen en torens, flonkerend gouden godenbeelden en imposante gewelven. Je hebt hier eerder te maken met op

het eerste gezicht vrij onopvallende gebouwen die zijn opgericht om met de goden in contact te kunnen treden. Ze hebben binnenplaatsen die ommuurd zijn ter bescherming tegen demonen en zijn gericht op de assen berg-meer (goed en kwaad) en oost-west (opgaande en ondergaande zon). Volgens de kosmische ordening bestaan de tempels uit drie zones, waarvan de plattegrond een vast schema volgt.

Prototype van een tempel

Er is maar één poort die toegang biedt tot de tempel: de *candi bentar*. De poort is op zee gericht en naar boven toe gespleten als verwijzing naar de complementaire krachten van de kosmos. Achter de poort bevindt zich de *jaba sisi*: het eerste tempelhof, die de aardse wereld vertegenwoordigt. Hier bevinden zich diverse rustpaviljoens voor gelovigen (*bale*) en een arena voor hanengevechten (*wantilan*). Dit hof dient tevens als voorbereidingsplek voor dansen, feesten en rituelen.

De daarop aansluitende *jaba tengah*, het middelste hof, heeft een grote, open zaal (*bale agung*) en een grote signaaltrommel, de *kulkul*. Deze trommel wordt geslagen om gelovigen naar de tempel te roepen. De *kori agung*, een van boven gesloten poort die rijkelijk versierd is met stenen beelden, wordt door twee machtige poortwachtersbeelden (*raksasa*) geflankeerd en verbeeldt de overgang van de mens van het ene bestaan in het andere, oftewel het geloof in wedergeboorte. Nadat je de muur *aling* bent gepasseerd, die tegen demonen beschermt, voert de poort je naar het hoogst gelegen, derde tempelhof: de *jeroan*.

Offergaven worden ook vaak versierd met valse geldbiljetten.

De Gunung Batur beklimmen

Wanneer?	Het beste in het droge seizoen, van april tot oktober. Vooral in januari en februari worden de paden door zware regenval onveilig. Vertrek rond 3 uur 's ochtends aan de voet van de vulkaan
Afstand	Circa 8–10 km, een hoogteverschil van ongeveer 600 meter
Duur	5–7 uur
Start/Einde	Pura Jati

Het is beslist geen gemakkelijke onderneming om tegen de lavahelling van de 1717 meter hoge Gunung Batur op te wandelen. Ben je eenmaal boven en zie je de roodgouden zon opkomen boven Bali en de Straat van Lombok, dan ben je alle inspanning echter snel vergeten.

1–2

Er zijn in totaal drie routes die je van Danau Batur naar de top van de Gunung Agung brengen. De kortste en gemakkelijkste is de route die door de verplichte gidsen (blz. 156) het vaakst gekozen wordt. Deze begint in Pura Jati aan de weg langs het meer. Vergeet niet om water, een zaklamp, stevige schoenen en warme, waterdichte kleding mee te nemen!

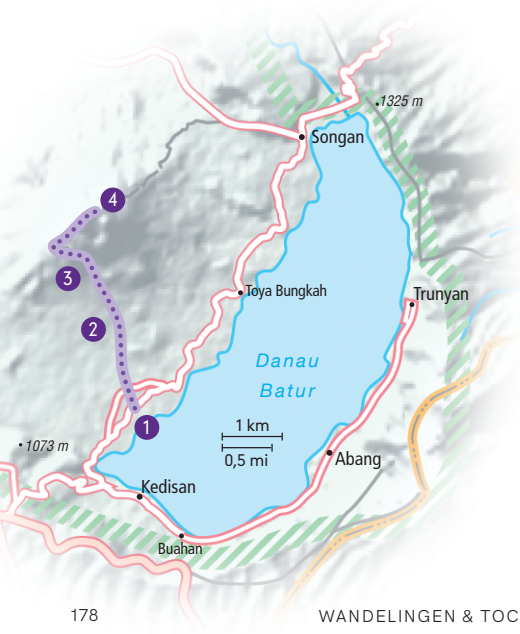

Hoewel het onwennig is om in het schijnsel van zaklampen over de zachte, als zand aanvoelende lava te lopen, ga je goed vooruit. Na ongeveer een uur kom je aan bij een hut (die pas vanaf 7 uur als kiosk dient). Hier wordt meestal een korte pauze ingelast.

2–3

Nog een minuut of 20 gaat het redelijk gemakkelijk. Dan wordt het weer behoorlijk steil tot zeer steil en glad tot zeer glad. Ben je op pad gegaan met gewone gympies of zelfs dagelijkse schoenen, dan zul je daar nu grote spijt van hebben. Je moet voortdurend je handen gebruiken om omhoog te komen en af en toe uitglijden hoort erbij. Na in totaal een uurtje of 2 bereik je opnieuw een houten hut. Voor de meeste wandelaars is dit het 'einde van de marteling'. De hut ligt op circa 1500 meter hoogte aan de onderste oostelijke kraterrand van de vulkaan en is daarmee hoog genoeg om de zonsopgang te zien en van een betoverend uitzicht te genieten. Ook de kraterketel is vanaf dit punt toegankelijk. Daar sist en piept het uit ontelbaar veel fumarolen. Delen van het pad zijn zo heet dat je het dwars door je schoenzolen heen kunt voelen.

Vanaf de Batur heb je het allerbeste zicht op 'grote broer' Gunung Agung.

3–4

Een enkeling heeft hier nog de energie om door te gaan tot aan de eigenlijke top, waarvoor je nog eens 200 hoogtemeters moet zien te overwinnen. Je kunt het smalle pad omhoog niet missen; dat begint direct bij de hut.

4–1

Bij de top aangekomen kun je om de bovenste krater heen lopen. Aansluitend ga je via asvelden weer terug naar de onderste kraterrand, en ten slotte terug naar het beginpunt.

EVEN RUSTEN

Op de top haalt de gids meestal een paar eieren uit zijn rugzak, die hij in een hete bron kookt en opdient als ontbijt, samen met brood en bananen. Wil je iets anders eten, dan moet je dat zelf meenemen.

Mijn dag op het 'oude' Bali

Wil je de wereld van resorts even inruilen voor het oude Bali en op zoek gaan naar schilderachtige dorpen te midden van rijstveldterrassen, bamboebossen en regenwoud? Wil je toch ook toegang tot cultuur en de geneugten van het leven? Dan is Candi Dasa een prachtige uitvalsbasis.

9 uur: lichtjaren verwijderd

Stop zonnehoed, zonnebrandcrème en toch ook een dunne regenjas in je rugzak. Houd waterfles en camera bij de hand en vergeet de reservebatterijen en het wisselgeld niet. Alles gepakt? Nog een laatste check en kijk, daar gaat hij de hoek al om, halverwege 31 Candi Dasa, de pick-up van Trekking Candi Dasa. Precies op tijd, eigenlijk nauwelijks te geloven.

Even later bevind je je te midden van groene rijstveldtapijten en traditionele dorpen. De tocht zoeft kriskras door allerlei smalle straten. Na zo'n 45 minuten is het doel bereikt: een klein gehucht in de buurt van Bebandem, gelegen in een betoverend Niets, waar al je toeristische toeters en bellen volledig surrealistisch lijken.

10 uur: golvende velden

Onder begeleiding van de deskundige en sympathieke Somat gaat het voornamelijk bergafwaarts door het prachtige groen van de rijstvelden. Langs het pad liggen kleine boerderijen, bamboevelden en stukken oerwoud met lianen. Af en toe steek je een beekje over, terwijl Somat professioneel alle vragen over Bali beantwoordt, een oerwoudvrucht voor je plukt, een specerij aanwijst die je nooit eerder

hebt gezien of een vliegtuigje knutselt met een paar rietstengels. Het enige nadeel is dat de 2 uur durende 'Rice Paddy Trekking Tour' inderdaad na 2 uur alweer afgelopen is.

12 uur: in contact met een oeroude cultuur

Het einde van de wandeltocht nadert als 26 Tenganan (blz. 117) in zicht komt. Met zijn bemoste muren en grijzige, plaggenhutachtige huizen lijkt dit dorp bijna niet

BALI

- Duidelijke indeling op kleur
- Uitgebreide plattegronden en gedetailleerde kaarten
- Verrassende wandeltochten
- Top 10 hoogtepunten

De vredige atmosfeer maakt Bali uniek, en dat geldt in het bijzonder voor het binnenland van het eiland, waar rijstvelden tegen vrijwel loodrechte berghellingen omhoog klimmen. De Balinese cultuur en de meer dan 1000 religieuze feesten zijn fascinerend, de culinaire veelzijdigheid onuitputtelijk.

www.watenhoe.nl

NUR 517
9 789021 573939

WAT & HOE MAAKT DEEL UIT VAN KOSMOS UITGEVERS, UTRECHT/ANTWERPEN

WAT & HOE

VOOR ELKE REIZIGER DE JUISTE GIDS

STAD & STREEK

Een complete gids voor een vakantie waarmee je zowel de steden als de mooiste plekjes in de omgeving kunt ontdekken.

HOOGTEPUNTEN

Een compactere gids met de belangrijkste insider tips en 'must see' plekken van een regio.

STEDENTRIP

Een handzame gids met alle hoogtepunten en plattegronden voor als je graag alleen een stad bezoekt.

TAALGIDS

Onmisbaar voor als je een taal probeert te begrijpen en te gebruiken.